

Силабус дисципліни (курсу)

«Бюджетна система»

Ступінь освіти: бакалавр
Освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
<https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1268>

Посилання на курс у системі дистанційного навчання:

Семестр: 5
Кількість кредитів: 3
Мова викладання: українська

Розклад занять: <https://posekmodule.km.ua/course/view.php?id=1404>

Керівник курсу

П.І.П. Дерлиця Андрій Юрійович
наукова ступінь; кандидат економічних наук
вчене звання

Тріпак Мар'ян Миколайович,
доктор економічних наук,
доцент

Контактна інформація: Тел. (050) 670-01-84
e-mail: derlytsya@gmail.com

e-mail: tmm.75@ukr.net

Опис дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	Засвоєння теоретичних засад бюджетних відносин, формування категорійного апарату для використання здобувачами в практичній діяльності; вивчення структури бюджетної системи та їх ролі у державних фінансах; розуміння руху бюджетних коштів.
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин	120
Кількість модулів	1
Форма навчання	денна
Статус навчальної дисципліни	нормативна
Перелік навчальних дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання	«Фінанси», «Страхування», «Інвестування».

Формування програмних компетентностей та результатів навчання

Індекс матриці ОПП	Програмні компетентності та результати навчання
--------------------	---

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування у професійній діяльності окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
ЗК01.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК04.	Здатність спілкуватися іноземною мовою..
ЗК05.	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
ЗК06.	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
ЗК07.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК08.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК11.	Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
СК01.	Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
СК02.	Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
СК03.	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
СК04.	Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
СК05.	Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
СК06.	Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
СК07.	Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
СК08.	Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
СК10.	Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
СК11.	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
ПР01.	Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
ПР02.	Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
ПР03.	Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
ПР04.	Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
ПР05.	Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

Структура курсу

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійні		
12	2	8	0	24	Змістовний модуль 1. Теоретичні засади організації бюджетної системи.	
2		2		6	Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави	Знати історичні аспекти виникнення бюджету, бюджет як економічна категорія, соціально-економічний зміст і значення бюджету . Розуміти функції бюджету та особливості їх прояву в ринкових умовах господарювання , бюджетну політику та її особливості, бюджетний механізм, його суть і структура. Вміти формулювати задачі бюджетної політики.
4		2		6	Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави.	Знати бюджет як основний фінансовий план держави, централізований фонд грошових коштів та центральна ланка фінансової системи України. Розуміти поняття бюджетного періоду, складові частини бюджету, необхідність та зміст бюджетного планування.
2		2		6	Тема 3. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи.	Знати основи бюджетного устрою та поняття бюджетної системи України. Розуміти принципи побудови бюджетної системи України. Бюджетні права в Україні , їхню характеристику та бюджетну класифікацію.
4	2	2		6	Тема 4. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.	Знати сутність дефіциту бюджету та його види. Розуміти профіцит бюджету. Вміти визначати причини виникнення і наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджету.
18	8	12	0	36	Змістовий модуль 2. Складові елементи бюджетної системи.	
2	2	2		6	Тема 5. Система доходів бюджету.	Знати склад та характеристику доходів бюджетів, їх класифікація. Розуміти податкові надходження та неподаткові надходження. Доходи від операцій з капіталом. Офіційні трансферти.
2	2	2		6	Тема 6. Система видатків бюджету.	Знати сутність видатків бюджету, їх класифікація. Види видатків бюджетів. Розуміти джерела та забезпечення здійснення видатків бюджетів. Розмежування видатків між бюджетами. Бюджетне фінансування, його сутність, форми і методи. Розпорядники бюджетних коштів.

Години занять					Тема	Результати навчання
Лекції	Практичні	Семинарські	Лабораторні	Самостійні		
2	2	2		6	Тема 7. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.	Знати зміст і складові міжбюджетних відносин. Методи бюджетного регулювання. Розуміти законодавче забезпечення бюджетного регулювання. Види міжбюджетних трансфертів. Вміти розподіляти та знати порядок надання міжбюджетних трансфертів. Розподіл та порядок надання міжбюджетних трансфертів.
4		2		6	Тема 8. Видатки бюджету на економічну діяльність держави та науку	Розуміти необхідність і склад видатків бюджету на розвиток економіки. Знати особливості планування і фінансування видатків, пов'язаних з економічною діяльністю. Фінансову підтримку малого підприємництва. Склад, джерела їх фінансування.
4	2	2		6	Тема 9. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.	Знати порядок здійснення видатків установ соціальної сфери. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення. Державна допомога сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Субсидії населенню на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг. Склад видатків на освіту. Видатки на загальноосвітні школи. Система заробітної плати вчителів. Планування видатків бюджетів на освіту. Склад видатків на охорону здоров'я. Система оплати праці працівників галузі охорони здоров'я. Склад видатків на духовний та фізичний розвиток, їх планування.
4		2		6	Тема 10. Видатки бюджету на оборону та управління.	Знати склад видатків бюджету на оборону. Розуміти склад видатків бюджету на громадський порядок, безпеку та судову владу. Видатки бюджету на державне управління, їх склад. Оплата праці державних службовців.
30	10	20	0	60	Всього	

Політика освітнього процесу

Нормативна база освітнього процесу доступна за посиланням

<https://kpd.edu.ua/publicna-informatsiia/polozhennya-yaki-reglamentuyut-diyalnist-instytutu>

Дотримання умов доброчесності	Дотримання положень Кодексу академічної доброчесності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут».
Очікування	Організація освітнього процесу та відвідування занять відповідно до «Положення

	про організацію освітнього процесу в НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»» Оцінювання знань відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»».
Відвідування занять	Відвідування лекційних, практичних та семінарських занять з дисципліни є обов'язковим для всіх студентів відповідно до розкладу.
Відпрацювання пропусків занять	Студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал за наведеними у силабусі джерелами інформаційного забезпечення і ліквідує заборгованість під час консультацій. Відпрацювання пропусків занять відбуваються відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу».
Допуск до екзамену	Відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу» всі студенти, котрі не мають пропусків занять (відпрацювали пропуски занять) допускаються до іспиту.
Підсумкова модульна оцінка	Результати модульного контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та доводяться до відома студентів не пізніше трьох днів з часу його проведення із внесенням результатів у документи обліку успішності студентів. Студенти, які до початку сесії мають хоча б з одного модульного контролю (змістового модуля) менше 60 балів, не одержують підсумкову оцінку і не допускаються до екзамену рішенням навчального відділу як такі, що не виконали навчальної програми з дисципліни. Деталі, щодо підсумкового модульного контролю окреслені у «Положенні про організацію освітнього процесу»
Екзаменаційна оцінка	Результати екзамену оцінюються за 100-бальною шкалою і включаються в підсумкову (рейтингову) оцінку з дисципліни з відповідним ваговим коефіцієнтом, як це передбачено у схемі оцінювання (див. нижче у розділі «Розподіл балів, які отримують студенти»).
Підсумкова оцінка з дисципліни	Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як середня арифметична зважена з оцінок змістових модулів, включаючи екзаменаційну (див. нижче у розділі «Розподіл балів, які отримують студенти»).

Верифікація результатів навчання

Шкала оцінювання з навчальної дисципліни у балах за всі види навчальної діяльності, яка переводиться в оцінку за шкалою ECTS та у чотирибальну національну шкалу:

Сума балів за шкалою Інституту	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	Залік
90-100	A (відмінно)	Відмінно	Зараховано
82-89	B (дуже добре)	Добре	
75-81	C (добре)	Задовільно	
65-74	D (задовільно)		
60-64	E (достатньо)	Незадовільно	Не зараховано
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		
1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)		

Розподіл вагових коефіцієнтів за змістовими модулями оцінювання складових поточного та підсумкового контролю результатів навчальної діяльності студентів з вивчення дисципліни «Бюджетна система»:

Іспит:

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2 Рейтингова (підсумкова) оцінка за змістовий модуль 2, враховуючи поточне опитування)					Іспит	Рейтингова (підсумкова) оцінка з навчальної дисципліни (100 балів)
20 %				40 %					40 %	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	...	T10		

Критерії оцінювання складових поточного контролю навчальної діяльності студента

Компетенції (знання, уміння та навички), продемонстровані на навчальних заняттях (практичних, семінарських, лабораторних, враховуючи знання з тем, що виносяться на самостійне опрацювання) оцінюються за 100-бальною системою.

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
98-100	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
94-97	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
90-93	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
86-89	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
81-85	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно

Оцінка в балах (за 100-бальною шкалою) за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання
	працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
75-80	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
70-74	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
65-69	Студент розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
60-64	Студент володіє початковими знаннями, здатний провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
50-59	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
35-49	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
1-34	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.

Оцінювання модульних контрольних робіт здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання захисту навчального матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення для студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання іспиту здійснюється за 100-бальною системою.

Інформаційне забезпечення курсу:

Нормативні джерела	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. 2. Податковий кодекс України: Закон від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. 3. Господарський кодекс. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws. 4. Цивільний кодекс України. / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws. 5. Бюджетний кодекс України/ Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws.
--------------------	--

	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text
Основна література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Бюджетна система: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с. 2. Піхоцька О. М., Фурдичко Л. Є., Синютка Н. Г. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів: ТНЕУ, 2019. 328 с. 3. Миськів Г. В. Бюджетна система: теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навч. посіб. Львів: Растр-7, 2020. 270 с. 4. Бюджетна система: підручник / за ред. д.е.н., проф. Ф. Г. Дем'янишина, д.е.н., проф. О. П. Кириленка, д.е.н., проф. З. М. Лободіної. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 624 с. 5. Луніна І. О., Бондарчук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навчальний посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с. 6. Юшко С. В. Бюджетна система [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до самостійної роботи студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньої програми «Фінанси і кредит» першого (бакалаврського) рівня / уклад. С. В. Юшко. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 81 с. 7. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система: практикум: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 400 с.
Додаткова література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ватаманюк-Зелінська У. З., Ситник Н. С., Стасишин А. В., Круглякова В. В. Бюджетний менеджмент: навчальний посібник. Львів: Видавництво «Магнолія», 2021. 511 с. 2. Качула С. В., Лисяк Л. В., Добровольська О. В. Бюджетний менеджмент: навчальний посібник в схемах і таблицях. Дніпро: Монолит, 2022. 200 с. 3. Бюджетна система: тенденції розвитку. URL: https://feao.org.ua/wpcontent/uploads/2019/07/2019-07-08-budget_book.pdf. 4. Лимар О. Ф. Фінансове забезпечення розвитку рибогосподарської галузі України. Новітні інструменти формування сукупної пропозиції на рибу та інші водні біоресурси в умовах глобальних продовольчих викликів: збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародного науково-практичного семінару, Київ, 18 березня 2021 р.: тези доповідей. НУБіП, 2021. С. 13–14.

Гарант освітньої програми

Тимків А.О.

Завідувач кафедри фінансів, обліку
та оподаткування імені С. Юрія

Тимків А.О.